

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้าง
และการเก็บรักษาวัตถุอันตราย ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

พ.ศ. ๒๕๓๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคสาม มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๒๐ (๑)
(๒) และมาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตรายออกประกาศ
กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองและการ
เก็บรักษาวัตถุอันตรายไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ วัตถุอันตรายในประกาศนี้ หมายความว่า วัตถุอันตรายที่สำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ตามประกาศกระทรวง
อุตสาหกรรมออกตามความในมาตรา ๑๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย
พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๒ นอกจากกรณีที่ต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๓๗ ออก
ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ผู้ผลิตวัตถุอันตราย
ชนิดที่ ๑ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม ข้อ ๒.๑ ข้อ ๒.๒ และข้อ ๒.๕ และผู้ผลิต
วัตถุอันตรายชนิดที่ ๒ หรือชนิดที่ ๓ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อ ๒.๑ ถึงข้อ ๒.๕

๒.๑ ปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต ดังนี้

(๑) จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตที่เหมาะสมกับปริมาณ
และการผลิตแต่ละประเภท โดยเฉพาะภาชนะหรือถังที่ใช้ในการผลิตจะต้องไม่เกิด

ปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุดิบที่ผลิต มีระบบป้องกันกักกัก
ละออง ไอระเหย ฝุ่นผง ของวัตถุดิบที่ดีและเหมาะสม ณ บริเวณที่ผลิตและ
บริเวณทดสอบประสิทธิภาพ โดยระบบดังกล่าวจะต้องสามารถป้องกันกลิ่นสารเคมี
ไม่ให้ไปกระทบกระเทือนผู้ใกล้เคียงและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สิน

(๒) ต้องมีวิธีการป้องกันมิให้วัตถุดิบรั่วไหลในการผลิต
ในลักษณะที่จะเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน

(๓) ต้องทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องใช้อุปกรณ์ต่างๆ
หลังจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบแต่ละชนิดเสร็จสิ้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกัน
การปนเปื้อนหรือเกิดปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสม เมื่อจะผลิตวัตถุดิบต่อไป

(๔) ที่อุปกรณ์การผลิตในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องจัดให้มีป้าย
แสดงชื่อวัตถุดิบ และแผ่นป้ายคำเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากวัตถุดิบ
โดยมีข้อความและสัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่กำหนดโดยเลขาริการคณะกรรมการ
อาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาริการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

(๕) ภายในอาคารผลิตวัตถุดิบ ควรแบ่งแยกบริเวณ
พื้นที่ในการผลิตวัตถุดิบแต่ละประเภทเป็นส่วน โดยใช้เส้นหรือเครื่องหมาย
แสดงพื้นที่ให้เห็นได้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการปะปนของวัตถุดิบ พื้นที่ของ
ส่วนการผลิตวัตถุดิบต้องมีคุณสมบัติไม่ดูดซับหรือกักกักสารเคมีใดๆ

(๖) จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอแก่สภาพการทำงานในบริเวณ
นั้นๆ

(๗) ภาชนะบรรจุวัตถุดิบต้องมั่นคงแข็งแรง ไม่รั่วไหล
สะดวกต่อการขนย้าย ไม่ชำรุดเสียหายแตกหักหรือบอบสลายได้ง่าย และไม่มีปฏิกิริยา
ทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุดิบที่บรรจุอยู่ภายใน

๒.๒ จัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ ดังนี้

(๑) ในบริเวณทางเข้าอาคาร หรือส่วนของอาคารที่เป็นสถานที่ผลิตหรือเก็บรักษาวัตถุอันตรายให้มีแผ่นป้าย คำว่า “วัตถุอันตราย” ด้วยอักษรสีแดงบนพื้นสีขาว โดยแผ่นป้ายและตัวอักษรต้องมีขนาดที่เหมาะสมและเห็นได้เด่นชัด

(๒) ในบริเวณที่เก็บรักษาและบริเวณใกล้เคียง ต้องจัดให้มีแผ่นป้ายคำเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากวัตถุอันตราย โดยมีข้อความและสัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่กำหนดโดยเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

(๓) จัดให้มีอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

(ก) เสื้อผ้าชุดปฏิบัติงาน

(ข) ถุงมือ รองเท้า

(ค) หน้ากากตามสภาพของวัตถุอันตราย

(ง) สิ่งกันเปื้อนที่กันอันตรายจากการที่วัตถุอันตรายจะ

สัมผัสกับร่างกาย

(จ) หมวกในกรณีที่เกิดวัตถุอันตรายชนิดผง

(ฉ) แวนตาตามความจำเป็น เช่น มีการฟุ้งกระจาย

ของไอฝุ่นผง

(๔) จัดทำแผ่นป้าย “ห้ามสูบบุหรี่ รับประทานอาหารหรือเก็บอาหาร” ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน

(๕) ในกรณีเกิดอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานหรือเมื่อมีวัตถุลอยน้ำ รั่วไหลหรือฟุ้งกระจาย ผู้ผลิตหรือผู้ซึ่งควบคุมการปฏิบัติงาน ต้องให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนที่ทำงานในบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียงหยุดทำงานและออกไปให้พื้นที่ที่อาจได้รับอันตราย และดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบโดยมิชักช้า

(๖) อบรมชี้แจงแนะนำผู้ปฏิบัติงาน ให้เข้าใจถึงอันตราย อันอาจเกิดขึ้นได้ในขณะปฏิบัติงาน วิธีระมัดระวังป้องกันอันตรายและการแก้ไข

(๗) จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง เพื่อป้องกันอันตรายจากการมีวัตถุลอยน้ำสะสมอยู่ในร่างกายและถ้าเป็นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุลอยน้ำที่มีสารประกอบออร์กาโนฟอสเฟต หรือ สารคาร์บาเมต ต้องตรวจวิเคราะห์ระดับซีรั่มโคลีนเอสเตอเรสด้วย

(๘) จัดให้มีสถานที่สำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานล้างมือ ล้างหน้า ด้วยน้ำและสบู่ก่อนรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่

(๙) สถานที่รับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่ ที่จัดให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ต้องแยกเป็นสัดส่วนต่างหากจากสถานปฏิบัติงาน

๒.๓ จัดให้มีบันทึกการผลิตวัตถุลอยน้ำแต่ละครั้งของการผลิต โดยแสดงปริมาณการผลิต วัน เดือน ปีที่ผลิต ลายมือชื่อของผู้ควบคุมในการผลิต และพร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนด โดยเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

๒.๔ ให้ผู้ผลิตวัตถุลอยน้ำ จัดให้มี

(๑) การตรวจสอบอัตราส่วนความเข้มข้นของสารสำคัญให้ถูกต้องก่อนบรรจุภาชนะ

(๒) การตรวจสอบภาชนะบรรจุทั้งก่อนและหลังจากที่บรรจุวัตถุดิบครบแล้วให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยตามข้อ ๒.๑ (๙)

(๓) การตรวจสอบผลากที่จะปิดบนภาชนะบรรจุวัตถุดิบครบให้ถูกต้องตรงตามประเภทของวัตถุดิบที่ผลิต เพื่อมิให้ปิดผลากผิด

การตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง ผู้ผลิตจะต้องจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบไว้ในบันทึกตามข้อ ๒.๓ ไว้ด้วย

๒.๕ ให้ผู้ผลิตวัตถุดิบครบ จัดให้มีผลากขนาดใหญ่พอสมควรไว้ที่หีบห่อสำหรับการขนส่ง โดยมีข้อความระบุชื่อสามัญของวัตถุดิบครบ ปริมาณสารสำคัญหรืออัตราส่วนของสารสำคัญ สัญลักษณ์แสดงอันตรายของวัตถุดิบครบ และคำเตือน เช่น ห้ามโยน ห้ามใช้ข้อสับ เครื่องหมายและตัวอักษรดังกล่าวต้องเห็นเด่นชัด

สัญลักษณ์แสดงอันตรายของวัตถุดิบครบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

ข้อ ๓ ให้ผู้มีวัตถุดิบครบชนิดที่ ๑ ๒ หรือ ๓ ไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างต้องมีสถานที่เก็บวัตถุดิบครบ ดังต่อไปนี้

(๑) อาคารสถานที่เก็บรักษาวัตถุดิบครบต้องสามารถป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญ และเกิดอันตราย หรือความเสียหายต่อ บุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม

(๒) ต้องมีที่เก็บรักษาวัตถุดิบครบเฉพาะตามคุณสมบัติและชนิดของวัตถุดิบครบ มีขนาด และลักษณะเหมาะสมกับชนิดและปริมาณที่ขออนุญาตสะดวกแก่การขนย้ายวัตถุดิบครบเข้าออก

(๓) อาคารที่เก็บรักษาที่มีความกว้างและความยาวมากกว่าด้านละ ๓๐ เมตร ต้องมีผนังที่ทำจากวัสดุทนไฟกันดัดคอน โดยมีระยะห่างระหว่างกันไม่เกิน ๓๐ เมตร เพื่อป้องกันการลุกลามของไฟในกรณีเกิดเพลิงไหม้

(๔) ให้นำความในข้อ ๑๘ แห่งกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๓๖ ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔ ให้ผู้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ ๑, ๒ หรือ ๓ ไว้ในครอบครองเพื่อรับจ้างปฏิบัติและจัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการดังต่อไปนี้

(๑) ในบริเวณทางเข้าอาคารหรือส่วนของอาคารที่เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายให้มีแผ่นป้ายคำว่า “วัตถุอันตราย” ด้วยอักษรสีแดงบนพื้นสีขาว โดยแผ่นป้ายและตัวอักษรต้องมีขนาดที่เหมาะสมและเห็นได้เด่นชัด

(๒) ในบริเวณที่เก็บรักษาและบริเวณใกล้เคียง ต้องจัดให้มีแผ่นป้ายคำเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากวัตถุอันตราย โดยมีข้อความและสัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่กำหนดโดยเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

(๓) จัดให้มีอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานดังนี้

(ก) เสื้อผ้าชุดปฏิบัติงาน

(ข) ถุงมือ รองเท้า

(ค) หน้ากากตามสภาพของวัตถุอันตรายที่ครอบครอง

(ง) แวนตาตามความจำเป็น เช่น มีการฟุ้งกระจายของไอ

(๔) จัดให้มีชุดปฐมพยาบาลตามประเภทของวัตถุอันตราย พร้อมทั้งคำแนะนำวิธีการปฐมพยาบาลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นจะได้ใช้ทันที

(๕) จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อป้องกันอันตรายจากการมีวัตถุอันตรายสะสมอยู่ในร่างกาย และถ้าเป็นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่มีสารประกอบออร์กาโนฟอสเฟต หรือสารคาร์บาเมต ต้องตรวจวิเคราะห์หาระดับซีรั่มโคลีนเอสเตอเรสด้วย

(๖) ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง ต้องผ่านการทดสอบความรู้ความชำนาญ จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในกรณีที่มีการประกาศตามมาตรา ๒๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๖๕ บังคับให้ต้องมี

(๗) จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ที่ถูกต้องกับลักษณะงานที่ปฏิบัติและเข้าใจถึงพิษภัยของวัตถุอันตรายที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีหลักฐานการเข้ารับการอบรมของผู้ปฏิบัติงานไว้ด้วย

(๘) สัญญาในการให้บริการแก่ลูกค้าต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่ใช้ รวมทั้งอาการเกิดพิษ วิธีแก้พิษและค่าเตือน

(๙) มีเอกสารแสดงวิธีการใช้ การป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม

(๑๐) จัดให้มีบันทึกประจำวันเกี่ยวกับสถานที่ไปให้บริการ

(๑๑) ให้ผู้อยู่อาศัย และสัตว์เลี้ยงออกจากบริเวณที่จะได้รับอันตรายจากการใช้วัตถุอันตรายดังกล่าวขณะปฏิบัติงาน

(๑๒) จัดให้มีการปฏิบัติตามข้อความของฉลากด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดอันตรายแก่ บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม

(๑๓) ต้องจัดการกับวัตถุอันตรายที่เหลือใช้แล้ว ภาชนะบรรจุ สิ่งสัมผัสกับวัตถุอันตรายให้ถูกต้องและปลอดภัยตามประเภทของวัตถุอันตรายนั้นๆ โดยคำนึงถึงวิธีการที่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ระบุไว้ในฉลากเป็นหลัก

(๑๔) จัดให้มีการแยกเก็บวัตถุอันตรายเป็นสัดส่วน เพื่อสะดวกในการขนย้ายและมีป้ายชี้ระบุให้เห็นชัดเจน

(๑๕) จัดให้มีภาชนะหรือเครื่องมือที่เหมาะสมและปลอดภัย สำหรับแบ่งวัตถุอันตรายที่จะนำไปใช้พร้อมทั้งระบุชื่อวัตถุอันตรายให้เห็นชัดเจนไว้บนภาชนะที่ใช้ประจำกับวัตถุอันตรายชนิดนั้น และมีภาชนะรองรับป้องกันการหก รด ขณะแบ่งถ่ายวัตถุอันตราย

(๑๖) จัดให้มีคำเตือน วิธีป้องกัน อาการเกิดพิษ วิธีแก้พิษ ประจำยานพาหนะขนส่งวัตถุอันตรายทุกชนิด

(๑๗) ดูแลรักษามีให้มีการรั่วไหลของวัตถุอันตรายออกมาจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้งาน

(๑๘) ดูแลรักษาทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

(๑๙) ใช้วัตถุอันตรายที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีฉลากที่ครบถ้วน และตรงตามวัตถุประสงค์ของวัตถุอันตรายชนิดนั้นๆ

ข้อ ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ที่ต้องจัดให้มีตามประกาศนี้ ให้ผู้ผลิตวัตถุอันตรายและผู้มีวัตถุอันตรายไว้ในครอบครอง ต้องตรวจสอบดูแลรักษา

เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยพร้อมที่จะใช้งาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

อาทิตย์ อุไรรัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข